

Nr 285.

Av herr **Rahmn**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till läroanstalter för dövstumma m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 212 till innevarande års riksdag angående anslag till läroanstalter för dövstumma ha följande förslag till löneplacering för personal vid de förstatligade dövstumskolorna framlagts: *rektor*: lön i högsta löneklassen av lönegraden L 26, med ett lönetillägg av 960 kronor för rektor vid dövstumskolan i Vänersborg samt 480 kronor för envar av rektorerna vid dövstumskolorna i Gävle, Lund och Örebro samt å Manilla; *lärare* i kunskapsämne: lönegraden L 20; *arbetslärare i fortsättningsskola*: lönegraden L 15; *arbetslärare och slöjdlärlarinna i barndomsskola*: lönegraden L 10; *skolkökslärlarinna och skolköks- och kindergartenslärlarinna*: lönegraden L 15; *kindergarten- och gymnastiklärlarinna*: lönegraden L 10; *husmoder*: lönegraden B 7 samt *sjuksköterska*: lönegraden B 6. Därjämte ha 6 slöjdlärlarinnor uppförts å övergångsstat i lönegraden L 8.

Beträffande utbildningen av dövstumslärare föreslås att förståndarens för dövstumslärareseminariet å Manilla arvode skall nedbringas från 1,500 kronor till 900 kronor och att arvodet för en lärare vid nämnda seminarium skall sänkas från 600 kronor till 500 kronor.

De framlagda förslagen till löneplacering av personal innebära för vissa tjänsteinnehavare en sänkning av den nuvarande lönenivån i högsta lönegraden. Vid jämförelse med andra närstående läraregrupper synes rätt och billighet kräva, att vissa jämkningar företagas i den framlagda löneplanen för dövstumskolans personal. Med hänsyn till dövstumskolans behov av väl kvalificerad lärarepersonal torde en uppflyttning av vissa personalgrupper vara väl motiverad, om icke dövstumskolans arbete i framtiden skall försämrast.

Rektor vid dövstumskola bör ej givas lägre löneplacering, än vad skolöverstyrelsen föreslagit, eller högsta löneklassen i 27 lönegraden jämte tilläggsarvoden enligt skolöverstyrelsens och Kungl. Maj:ts förslag.

Ämneslärare bör placeras i 21 lönegraden. Skolöverstyrelsen uttalar, att en högre placering än 20 lönegraden varit önskvärd, och 1928 års lärarlönekommitté föreslog, att lärare vid dövstumskola, på grund av sin längre utbildning och tyngre och mera enerverande arbete, borde placeras en lönegrad över ämneslärare vid blindskola. Då lärare vid blindskola av 1937 års riksdag placerades i 20 lönegraden, borde därav följa att dövstumslärare erhöles placering i 21 lönegraden. Därmed skulle denna läraregrupp komma att erhålla samma löneplacering som av Kungl. Maj:t föreslagits för icke adjunktskompetenta lärare vid högre folkskolor m. fl. läroanstalter, med vilka de i utbildningshänseende kunna jämföras.

För att kunna tillgodose behovet av extra ordinarie lärare vid dövstumskolorna torde en lägre placering än 19 lönegraden ej vara möjlig. Det synes föga sannolikt att en väl kvalificerad folkskollärare skulle underkasta sig ytterligare två års utbildning för att sedan som extra ordinarie dövstumslärare erhålla en begynnelselön i 16 löneklassen enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Arbetslärare i barndomsskola har av skolöverstyrelsen placerats i 12 lönegraden, vilken löneplacering torde få betraktas såsom minimum för erhållande av lämpliga lärarekrafter.

Slöjdlärarinna, som innehar pedagogisk utbildning, bör placeras i 15 lönegraden i likhet med vad som tidigare beslutats för motsvarande tjänsteinnehavare vid blindskola. Slöjdlärarinna utan pedagogisk utbildning har av skolöverstyrelsen placerats i 10 lönegraden.

Gymnastik- och kindergartnlärarinna vid dövstumskola bör ej placeras lägre än i 15 lönegraden. Vid blindskola har gymnastiklärarinna placerats i 20 lönegraden, och arbetet vid dövstumskolan torde vara lika krävande som vid blindskola.

Dövstumundervisningen erfordrar icke blott ett lämpligt personval, utan den lärarepersonal, som skall handhava de dövstummas undervisning, måste erhålla särskild utbildning. Sådan dövstumslärareutbildning har försiggått vid ett till Manilla dövstumskola förlagt lärareseminarium, vilket seminarium upprättades redan år 1874. En förbättring av denna lärareutbildning är högeligen önskvärd, och såsom motiv för en dylik omorganisation av dövstumslärarseminariet tillåter sig undertecknad hänvisa till en av nuvarande rektorn vid nämnda seminarium i januari 1938 till Kungl. Maj:t ingiven framställning, vilken här anföres:

"TILL KONUNGEN

I Kungl. Skolöverstyrelsens utredning med förslag angående statens övertagande av dövstumundervisningsväsendet av den 23 november 1937 framhålles att skolöverstyrelsen uttalat sin huvudsakliga anslutning till det förslag rörande utbildningen av lärare för dövstumundervisningen, som innefattas i 1936 års utredning angående omorganisation av dövstumundervisningsväsendet.

I skolöverstyrelsens förslag föreslås,

att seminariet för utbildande av dövstumslärare tillsvidare bör vara förlagt till Manilla,

att rektor vid den dövstumskola, till vilket seminariet för dövstumslärareutbildningen är förlagt, skall, så vitt Eders Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar, tillika vara föreståndare för seminariet,

att lärokursen bör vara ett-årig med ett efterföljande provår,

att inträdesfordringar vid seminariet böra vara folkskollärarexamen eller för kvinnlig sökande ev. avlagd examen vid högre lärarinneseminarium,

att lärarelev bör erhålla stipendium av 500 kronor för år och

att nu utgående arvode till seminariets föreståndare minskas med 300 kronor till 1,200 kronor.

I underdånig skrivelse den 28 december 1936 rörande dövstumlärareseminariet har undertecknad för Eders Kungl. Maj:t framhållit, att seminariet för att kunna rätt fylla sin uppgift i våra dagar erfordrade en mera genomgripande förändring, än vad som föreslagits i 1936 års utredning. De krav, som av undertecknad framfördes i detta sammanhang, gingo huvudsakligen ut på fastställande av uppmjukade bestämmelser rörande inträdesfordringarna, kompletterande specialkurser och stadgande av viss teoretisk kompetens för seminariets rektor eller föreståndare.

Skolöverstyrelsen vidhåller dock i 1936 års utredning framlagt förslag att kvinnliga sökande — men ej manliga sådana — med annan lärarekompetens än folkskollärarexamen torde böra vinna inträde vid dövstumlärareseminariet, vilket förslag synes innebära en viss inkonsekvens. Då skolöverstyrelsen föreslår, att föreskrifter rörande dövstumlärareutbildningen böra införas i särskild stadga, torde möjlighet lämnas öppen för Eders Kungl. Maj:t att i särskilda undantagsfall medgiva jämkningar härutinnan.

För "anlitande av vetenskaplig expertis vid undervisningen" vid seminariet föreslår skolöverstyrelsen ett anslag av 300 kronor årligen. Om skolöverstyrelsen med "vetenskaplig expertis" avser sådana specialkurser i tal- och hörselorganens anatomi och fysiologi samt experimentell fonetik, som upptagits i 1937 års framställning om anslag till seminariet under innevarande läsår, och vilka kurser voro avsedda att hållas av akademiska lärare, torde anslaget visa sig vara otillräckligt. Ett årligt belopp av minst 600 kronor torde erfordras för detta ändamål. De av skolöverstyrelsen föreslagna anordningarna för omläggning och fördjupande av dövstumlärareutbildningen torde icke bliva av något reellt värde, om icke samtidigt bestämmelser om viss teoretisk kompetens stadgas för seminariets föreståndare.

För behörighet till rektorstjänst vid institutet och förskolan för blindas fordras att äga behörighet till ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium samt att äga insikt i blindundervisning. Vid blindinstitutet å Tomtebodas finnes icke något blindlärarseminarium, utan blindlärare utbildas genom en ett-årig provårskurs därstädes. Då statsmakterna funnit det lämpligt att föreskriva viss högre kompetens för rektor vid blindinstitutet å Tomteboda, borde det synas ofrånkomligt, att rektor vid Manilla dövstumskola, som skall vara föreståndare för dövstumlärareseminariet och ledare av provårsutbildning, även måste besitta viss teoretisk kompetens utöver avlagd dövstumlärarexamen.

För lärare vid folkskoleseminarium är lektorskompetens föreskriven. För dövstumlärareseminariets föreståndare, som skall handleda lärarekandidaternas fortsatta teoretiska och praktiska utbildning, synas vissa minimikrav på teoretiska insikter inom de ämnesområden, som här komma i fråga, ej kunna

undvaras, om denna utbildning skall lämna något resultat av värde för den blivande dövstumsläraren. (— — —.)

Då de speciella problem, som dövstumundervisningen sysslar med, äro av huvudsakligen språkpsykologisk och pedagogisk natur, bör såsom behörighet till rektorstjänst vid Manilla dövstumskola stadgas ådagalagd och väl vitsordad lärareskicklighet vid dövstumskola samt avlagd filosofie licentiatexamen i ämnet pedagogik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att lärareutbildningen bör äga rum genom årliga ett-åriga kurser med ett efterföljande provår. Enligt nu gällande bestämmelser för provårsutbildning kan provårselev hänvisas till vilken som helst av landets dövstumskolor. Efter provårets slut avlägges examen å Manilla, och seminariets rektor utfärdar betyg jämväl i undervisningsskicklighet. Vid de övriga dövstumskolorna får provårseleven på egen hand vidare fullfölja sina teoretiska studier under provåret. De lärarekandidater däremot, vilka genomgå provår vid Manilla dövstumskola, kunna även under provåret deltaga i den teoretiska undervisningen vid seminariet och därigenom fördjupa sina insikter inom viktiga kunskapsområden.

Om nämligen provårsutbildningen för framtiden förlades helt till Manilla dövstumskola, kunde alltså även den teoretiska utbildningen utsträckas till två år, utan att därigenom den praktiska utbildningen behövde åsidosättas. Undervisningen av dövstumma barn berör så många och djupt liggande pedagogiska problem, att en sådan utsträckning av den teoretiska lärokursen är en nödvändig förutsättning för ett framgångsrikt undervisningsarbete i dövstumskolan. Detta har också insetts av dövstumundervisningens målsmän inom flera ledande kulturstater. I Tyskland är den teoretiska och praktiska dövstumslärareutbildningen två-årig, i Frankrike tre-årig och i England ett- till fyra-årig. Genom provårskursernas förläggande till Manilla skulle också bättre kontinuitet i denna utbildning erhållas. Några extra kostnader för staten komme en sådan anordning ej att medföra.

Åt föreståndaren vid dövstumlärareseminariet, vilken enligt gällande bestämmelser skall ordna och leda arbetena vid seminariet samt själv meddela den viktigaste och ansvarsfullaste delen av seminarieelevernas undervisning, föreslår skolöverstyrelsen ett arvode av 1,200 kronor för år eller samma arvode, som nu utgår till provårsföreståndare vid folkskoleseminarium, ehuru skolöverstyrelsen i detta sammanhang medgiver, att föreståndaren för dövstumlärareseminariet är ledare av en utbildningsanstalt och alltså har en annan ställning än provårsföreståndaren. För närvarande uppehålls rektors vid seminariet undervisningsskyldighet med två föreläsningar i veckan och därtill ett 50-tal provlektioner under seminarieåret. Den viktigaste teoretiska undervisningen ligger nu på ett akademiskt plan och erfordrar därför omfattande förberedelser. Arvoden till föreståndare och lärare borde fastställas till belopp, som kunna anses skäligen på detta undervisningsstadium.

Med hänvisning till ovanstående får jag till Eders Kungl. Maj:ts övervägande hemställa om följande modifikationer av skolöverstyrelsens förslag rörande utbildningen av lärare för dövstumundervisningen och vad angår tillsättning av rektorstjänst vid Manilla dövstumskola:

Seminariet för utbildande av lärare för dövstumundervisningen bör vara förlagt till Manilla dövstumskola;

rektor vid Manilla dövstumskola skall tillika vara föreståndare för dövstumlärareseminariet;

för behörighet till rektorstjänst vid Manilla dövstumskola fordras att äga behörighet till ämneslärartjänst vid dövstumskola, väl vitsordad lärareskicklighet samt att hava avlagt filisofie licentiatexamen i ämnet pedagogik;

lärokursen vid seminariet bör vara två-årig, varvid det första året huvudsakligen ägnas åt teoretisk och det andra året huvudsakligen åt praktisk utbildning;

rektor vid Manilla dövstumskola bör givas en löneplacering, som på sätt 1937 års riksdag beslutat rörande rektor vid blindinstitutet och förskolan å Tomtebodas svarar mot arten och omfattningen av de förelagda arbetsuppgifterna och de formella behörighetskraven;

anslagen till seminarieundervisningen upptagas till belopp, som motsvara det krävande arbetet på detta undervisningsstadium.

Underdånigst

IVAR M. INGVARSSON.

Föreståndare för Manilla dövstumskola, rektor vid dövstumlärareseminariet".

Med hänvisning till vad här ovan anförts rörande dövstumundervisningens behov av väl kvalificerade lärarekrafter och nyorganisation av dövstumlärareseminariet hemställas,

1. att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i berörda avseenden besluta följande löneplacering för nedanstående befattningshavare vid dövstumskolorna:

rektor, vid dövstumskolorna i Lund, Vänersborg, Örebro, Gävle, Härnösand och Växjö: 27 lönegraden, högsta löneklassen jämte tilläggsarvoden jämlikt Kungl. Maj:ts förslag;

rektor vid Manilla dövstumskola, för vilken tjänst särskild behörighet bör stadgas, samma löneplacering, som fastställts för rektor vid blindinstitutet å Tomteboda;

ordinarie ämneslärare: 21 lönegraden;
arbetslärare i barndomsskola: 12 lönegraden;
slöjdlärlarinna i barndomsskola: 15 lönegraden;
kindergarten- och gymnastiklärlarinna: 15 lönegraden;
slöjdlärlarinna å övergångsstat: 10 lönegraden;

2. att riksdagen måtte besluta en omläggning av dövstum-lärareutbildningen från en ett-årig seminariekurs med ett efterföljande provår till en två-årig teoretisk och praktisk utbildningskurs vid dövstumlärareseminariet å Manilla;

3. att riksdagen måtte bevilja anslag till dövstumlärareseminariets föreståndare och lärare med samma belopp som hittills eller 2,700 kronor;

4. att riksdagen måtte bevilja erforderliga anslag till sådan omläggning och utvidgning av speciella utbildningskurser vid dövstumlärareseminariet, som föreslagits av Kungl. Skolöverstyrelsen.

Stockholm den 23 mars 1938.

Gösta Rahmn.